

Streszczenie pracy doktorskiej

Tytuł: *Idea federacyjna w piśmiennictwie polskiej emigracji w latach 1945-1990*

Autor: mgr Robert Mieczkowski

Promotor: prof. dr hab. Radosław Zenderowski

Zamiar pracy: *Idea federacyjna w piśmiennictwie polskiej emigracji w latach 1945-1990*, stanowiła analiza idei federacyjnej obecnej w piśmiennictwie emigracyjnym we wskazanych latach.

Praca składa się ze wstępu, czterech rozdziałów oraz zakończenia i bibliografii.

W pracy podjęto się analizy idei federacyjnej występującej w piśmiennictwie czołowych przedstawicieli polskiej emigracji niepodległościowej lat 1945-1990, wywołanej II wojną światową, zajmujących się wskazaną problematyką w swojej twórczości. Do czołowych przedstawicieli polskiego życia emigracyjnego rozważających problematykę federacyjną można zaliczyć trzech autorów, byli to: Oskar Halecki, Juliusz Mieroszewski oraz Rowmund Piłsudski. Jednocześnie wybór ten miał w określonym zakresie reprezentatywny charakter. W pracy uzasadnione zostało przedstawienie tu stanowisko. Należy wskazać na fakt, że perspektywy wskazanych autorów namysłu poświęconego idei federacyjnej należały do trzech obszarów działalności, uprawnione jest określenie ich mianem: pola naukowego, dziennikarskiego i politycznego. Przedmiot zainteresowania stanowiła zatem idea federacyjna: występująca w publikacjach naukowych autorstwa prof. Oskara Haleckiego, pracującego w czasie pobytu na emigracji w Stanach Zjednoczonych na Uniwersytecie Fordham w Nowym Jorku; obecna w publicystyce politycznej Juliusza Mieroszewskiego, mieszkającego w Londynie, ale będącego specjalistą w zakresie polityki zagranicznej paryskiego pisma „Kultura”, kierowanego przez Jerzego Giedroycia oraz wyłaniająca się z tekstów autorstwa działacza politycznego, lidera Polskiego Ruchu Wolnościowego „Niepodległość i Demokracja” (PRW „NiD”), emigracyjnej polskiej partii politycznej w Wielkiej Brytanii, Rowmunda Piłsudskiego, publikowanych przede wszystkim na łamach „Trybuny” oraz z materiałów programowych kierowanego przez niego stronnictwa.

Praca składa się z dwóch zasadniczych części, ma dwustopniową strukturę. Część pierwszą tworzy rozdział pierwszy rozprawy natomiast część drugą trzy kolejne rozdziały. Wstęp ma charakter wprowadzenia metodologicznego, przedstawione zostały w nim pytania badawcze, na które poszukuję odpowiedzi w toku rozważań. W podrozdziale pierwszym analizuję m.in. znaczenie terminów federacja i federalizm, ma on charakter wprowadzenia terminologicznego. W kolejnych

podrozdziałach części pierwszej poszukuję kluczowych momentów historycznych w kształtowaniu się obszaru nazywanego za Oskarem Haleckim mianem Europy Środkowo-Wschodniej. Wykorzystuję m.in. opracowania autorów emigracyjnych. Zamiarem rozdziału pierwszego było osadzenie dorobku emigracyjnego w określonym kontekście teoretycznym. Rozdział ten miał pozwolić na poszukiwanie źródeł idei federacyjnej rozwijanej na emigracji. Trzy kolejne rozdziały stanowią zasadniczą część rozprawy. Przedmiot zainteresowania w tej części pracy stanowiła idea federacyjna Oskara Haleckiego, Juliusza Mieroszewskiego i Rowmunda Piłsudskiego. Struktura wskazanych rozdziałów jest do siebie zbliżona. Szukam źródeł federacyjnej perspektywy w biografiach, badam federacyjny dorobek okresu międzywojennego, na tych podstawach analizuję myśl emigracyjną, poszukuję odpowiedzi na postawione we wstępie pytania badawcze. Zakończenie stanowi podsumowanie procesu badawczego, przedstawiono w nim odpowiedzi na postawione wcześniej pytania badawcze.

W sferze metodologicznej korzystam z idiograficznej narracji, staram się ustalić, opisać i interpretować fakty, w interpretacji wykorzystuję metodę porównawczą. Dążę do analizy genealogicznej rozwijanej na emigracji idei federacyjnej. Metodę genetyczną uznaję za istotną ze względu na poszukiwanie źródeł ideowych analizowanych koncepcji. Szukam nici ciągłości występujących w ramach polskiej tradycji federacyjnej. W tym zakresie, wykorzystując narrację idiograficzną i metodę genetyczną, wykraczam poza ramy chronologiczne pracy, jest to jednak uzasadnione ze względu na pełną analizę emigracyjnej idei federacyjnej. Poszukiwałem zależności idei wpisującej się w zakres polskiej myśli politycznej od tzw. długich ciągów czasowych. Godny odnotowania jest w tym zakresie dorobek francuskiej szkoły historycznej *Annales* oraz jej koncepcja długiego trwania (fr. *longue durée*), istotna także dla konstruktywizmu i stanowiska mówiącego o ciągłości struktur o charakterze mentalno-ideowym. Została wykorzystana także metoda biograficzna. Przyjęty został porządek problemowo-chronologiczny, jako najbardziej odpowiedni dla przedmiotu badań.

Materiał źródłowy wykorzystany w pracy stanowią przede wszystkim: pozycje książkowe, artykuły naukowe, artykuły publicystyczne, materiały programowe, dokumenty partyjne, broszury, autorstwa wskazanych wyżej autorów, przedstawicieli elit polskiej emigracji niepodległościowej w latach 1945-1990, Oskara Haleckiego, Juliusza Mieroszewskiego i Rowmunda Piłsudskiego.

Słowa kluczowe: idea federacyjna, emigracja niepodległościowa, idea jagiellońska, piśmiennictwo emigracyjne, Instytut Literacki, pismo „Kultura”, Polski Ruch Wolnościowy „Niepodległość i Demokracja”, pismo „Trybuna”